

بررسی تقاضای انواع گوشت در ایران

محمد بخشوده*

مقدمه و هدف

مصرف انواع گوشت در بین خانوارها بعنوان یکی از مواد غذایی اصلی، بسیار رایج است. بررسی آمار و ارقام اولیه در این رابطه، بیانگر این مطلب است که هم در نقاط شهری و هم در نقاط روستائی کشور گوشت دام (قرمز) در بین سایر انواع گوشت مصرف بیشتری دارد و در تمامی سالها مصرف کنندگان درصد عمده تری از بودجه خود را صرف این نوع گوشت می نمایند. همچنین آمار نشان میدهد که قیمت انواع گوشت در سالهای مختلف رو به افزایش بوده است. اطلاعات متشده از سوی سازمان برنامه و بودجه در رابطه با مقدار مصرف گوشت دام، گوشت انواع پرندگان و گوشت حیوانات دریایی نشان میدهد که بطور معمول قیمت هر واحد این محصولات در سالهای پس از انقلاب رشد داشته است و گر چه مصرف سرانه گوشت دام همواره بیشتر از انواع گوشت بوده است لیکن در سالهای اخیر از میزان آن کاسته شده و در عوض مصرف سرانه گوشت حیوانات دریائی رو به افزایش بوده است.

بررسی تقاضای انواع گوشت بصورت سیستماتیک و بنحوی که بجای یک معادله سیستمی از روابط تقاضای گوشت های مختلف تخمین زده شود اخیراً از طریق «سیستم تقاضای تقریباً ایده آل»^(۱) صورت میگیرد. در این سیستم نسبت بودجه^(۲) اختصاص یافته به هر یک از کالاها بعنوان متغیر تابع بوده و لگاریتم قیمت تمام کالاهای موجود در سبد کالا همچنین لگاریتم مخارج واقعی (بادرآمد واقعی) بعنوان متغیرهای مستقل می باشد ویژگی این سیستم دینامیک بودن آن است. بدین

* هیأت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

2 - Almost Ideal Demand system = AIDS

3 - Budget share

معنی که بموازات تغییر سهم یا نسبت بودجه هر کالا ، حساسیت درآمدی و قیمتی کالاها در طول زمان نیز تغییر می کند .

از آنجا که برای مطالعه تقاضای انواع گوشت به ارزش سرانه هر یک از انواع گوشت در سالهای مختلف نیاز بوده است لذا با توجه به آمارهای موجود ، بویژه ارقام منتشره از سوی سازمان برنامه و بودجه انواع گوشت در مناطق شهری و روستائی کشور در سه گروه ، یعنی گوشت دام (گوشت قرمز)، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریائی برای تخمین سیستم بکار رفته است . در این راستا خانوار بعنوان واحد مصرف کننده تلقی شده و لذا نسبت بودجه‌ای که هر خانوار به هر یک از این نوع گوشت‌ها اختصاص داده است . بعنوان تابعی از لگاریتم قیمت آنها و نیز لگاریتم مخارج واقعی بر روی این سه نوع گوشت منظور شده است .

با توجه به اینکه تا بحال مطالعات پراکنده و محدودی پیرامون مصرف گوشت و بصورت کلاسیک و سنتی در ایران انجام گرفته و کمتر کشش تقاضای آن بررسی گردیده است ، لذا طی این تحقیق سعی بر آن شده تا با استفاده از جدیدترین تکنیک بررسی تقاضای کالاها ، سیستم تقاضای انواع گوشت در ایران مطالعه گردد . در این راستا اهدافی دنبال گردیده است که عبارتند از :

اهداف

- ۱- بررسی آمار و ارقام موجود در رابطه با مصرف گوشت در ایران
- ۲- تخمین تابع تقاضای انواع گوشت در نقاط شهری کشور
- ۳- تخمین تابع تقاضای انواع گوشت در نقاط روستائی کشور
- ۴- برآورد ضرایب حساسیت قیمتی ، تقاطعی و درآمدی انواع گوشت در نقاط شهری کشور
- ۵- برآورد ضرایب حساسیت قیمتی ، تقاطعی و درآمدی انواع گوشت در مناطق روستائی
- ۶- ارائه پیشنهاداتی در زمینه کمبود مصرف گوشت
- ۷- ارائه پیشنهاداتی در جهت ادامه مطالعه

روش تحقیق

قبل از بیان نتایج حاصله ، چگونگی اطلاعات بکار رفته در تحقیق و نیز مدل مورد استفاده توضیح داده شده است .

آمار و ارقام مورد استفاده در این مطالعه عمدتاً در دو گروه مختلف قرار گرفته است که تماماً از طریق مراجعه به سازمانهای مربوطه و به ویژه سازمان برنامه و بودجه و استفاده مستقیم از نشریات ادواری آن حاصل شده است . گروه اول داده‌ها ، آمارهای کلی پیرامون مصرف کلی و مصرف سرانه گوشت در ایران و جهان است . گروه دوم داده‌هایی است که بطور عمده شامل مقدار و ارزش انواع گوشت در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۱ بوده و در برگیرنده مناطق شهری و روستائی کشور بوده است . علاوه بر این یک سری آمار نیز از طریق نشریات وزارت بازرگانی حاصل شده است که عمدتاً ، آمارهای مصرف در سطح جهان و ایران بوده و نیز مطالبی پیرامون قیمت انواع گوشت را در برداشته است .

پس از جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات ، مجموعاً داده‌های مورد نیاز بصورت آمارهای سری زمانی^(۱) در بین سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۱ تنظیم گردید . پس از آن محاسبات زیر انجام گردیده است .

۱ - میانگین متغیرهایی مثل مصرف کل و مصرف سرانه انواع گوشت (از طریق محاسبه میانگین) حسابی ساده بدست آمده است .

۲ - با استفاده از نرم افزار TSP میانگین ، انحراف معیار ، حداکثر و حداقل متغیرهای مثل مصرف گوشت یک خانوار شهری و روستائی ، ارزش آن ، مصرف سرانه انواع گوشت دام ، پرندگان و حیوانات دریایی ، قیمت‌های ضمنی و امثالهم محاسبه گردیده است .

۳ - با استفاده از همان نرم افزار جهت مشاهده روند تغییرات متغیرهای مذکور در بند (۲) نمودارهای خطی نیز ترسیم و استخراج گردیده است .

۴ - مصرف سرانه گوشت از طریق فرمول زیر محاسبه گردیده است .

$$\text{مصرف سرانه گوشت} = \frac{\text{مصرف سالانه گوشت توسط هر خانوار}}{\text{بعد خانوار در همان سال}} = \text{مصرف سرانه}$$

۵ - متوسط رشد سالانه متغیرهای فوق از طریق رابطه زیر محاسبه گردیده است :

$$S = P (1 + r)^t$$

که در آن S متغیر مورد نظر در سال آخر ، P متغیر مورد نظر در سال اول ، r متوسط رشد سالانه و t فاصله زمانی بین دو دوره است.

با توجه به اینکه مقدار متغیرهای در سال اول و سال آخر مطالعه موجود بوده ، بنابراین t نیز قابل محاسبه بوده است . سپس برای محاسبه r با استفاده از رابطه فوق ابتدا لگاریتم (S تقسیم بر P) محاسبه و حاصل تقسیم بر t گردیده است . پس از جواب آنتی لگاریتم گرفته شده و از حاصل عدد یک کم شده است .

۶ - در مرحله بعد از طریق نرم افزار TSP سیستم معادلات تقاضای گوشت در قالب "سیستم تقاضای تقریباً ایده آل"^(۱) تخمین زده شد . این سیستم بصورت زیر است :

$$W_i = \alpha_i + \sum_j \gamma_{ij} \log P_j + \beta_i \log \left(\frac{X}{P} \right)$$

در این رابطه W_i عبارت است از نسبت بودجه اختصاص یافته به گوشت نوع i ، P_j قیمت گوشت نوع j ($j = 1, 2, 3$) است که بصورت ضمنی و با استفاده از رابطه زیر محاسبه گردید :

$$\text{قیمت ضمنی گوشت} = \frac{\text{ارزش گوشت مصرفی توسط یک خانوار}}{\text{مقدار گوشت مصرفی توسط یک خانوار}}$$

$\frac{X}{P}$ درآمد واقعی خانوار است که در این سیستم معادل مخارج خانوار بر روی انواع گوشت است.

برای محاسبه P بعنوان شاخص از فرمول زیر استفاده گردیده است :

$$\log P = \sum_k W_k \cdot \log P_k$$

در رابطه فوق W_k ، P_k به ترتیب سهم بودجه گروه کالای k و قیمت کالای k است و همچنین α_i ، γ_{ij} و β_i پارامترهای مدل است که برای هر معادله بصورت مجزا تخمین زده شده است . ضمناً یادآوری میشود فرض تقارن ضرایب در سیستم تقاضا اعمال گردیده است . بعبارت دیگر بطور همزمان تابع تقاضای گوشت دام ، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریائی در مناطق روستائی و شهری کشور با اعمال فرض زیر برآورد گردیده است :

$$\gamma_{ij} = \gamma_{ji}$$

همچنین قابل ذکر است که تخمین ضرایب به روش SUR^(۱) بوده و علاوه بر آن پدیده خود همبستگی^(۲) نیز که در تعدادی از معادلات بوجود آمد ، اصلاح گردید .

۷ - پس از تخمین ضرایب سیستم تقاضا ، کشش قیمتی تقاضا ، کشش متقاطع تقاضا^(۳) و کشش درآمدی^(۴) انواع گوشت به تفکیک مناطق شهری و روستائی با استفاده از روابط زیر محاسبه گردیده است :

$$\mu_i = 1 + \beta_i / W_i \quad = \text{کشش درآمدی}$$

$$E_{ii} = -1 + \gamma_{ii} / W_i - \beta_i \quad = \text{کشش سیستم تقاضای}$$

$$E_{ij} = \gamma_{ij} / W_i - \beta_i (W_j / W_i) \quad = \text{کشش متقاطع بین دو}$$

نوع گوشت i ، j

یادآوری میشود اگر کشش درآمدی مثبت باشد کالا ضروری است و اگر علامت آن منفی باشد حاکی از پست بودن کالا می‌کند.

همچنین وقتی قدر مطلق E_{ii} بزرگتر از یک باشد حاکی از کشش پذیر بودن تقاضای کالا i است. نهایتاً اگر E_{ij} مثبت باشد ، i ، j جانشین یکدیگر و اگر E_{ij} منفی باشد آن دو مکمل یکدیگر تلقی خواهند شد.

1 - Seemingly unrelated Regression

2 - Auto correlation

3 - Cross

4 - Income

نتایج و بحث

در این قسمت یافته‌های تحقیق ارائه و مورد بحث واقع گردیده است. ابتدا کلیاتی پیرامون مصرف انواع گوشت مطرح شده است. این بخش شامل مقدار و ارزش گوشت مصرفی در مناطق روستائی و شهری کشور بین سالهای ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۱، واردات انواع گوشت، همچنین مصرف سرانه به تفکیک سالهای مختلف و نهایتاً اشاره مختصری پیرامون قیمت خرید و عمده فروشی گوشت است. پس از آن روند تغییر متغیرهای اصلی سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل، یعنی سهم بودجه اختصاص یافته به هر یک از انواع گوشت دام، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریائی، تغییر قیمت هر یک از آنها و همچنین تغییر مخارج واقعی خانوار مورد بحث واقع شده است. در پایان ضرایب برآورد شده سیستم تقاضای انواع گوشت و نیز حساسیت درآمدی، حساسیت قیمتی تقاضا و حساسیت غیر مستقیم یا متقاطع تقاضا به تفکیک هر یک از انواع گوشت مورد بحث قرار گرفته است.

مقدار گوشت مصرفی در کشور پس از انقلاب اسلامی =

مقدار مصرف گوشت به تفکیک مناطق شهری و روستائی در سالهای مختلف در جدول (۱) نشان داده شده است. براساس این جدول هر خانوار شهری بطور میانگین سالانه ۱۳۲/۶۷ کیلو گوشت قرمز (یا گوشت دام) شامل گوشت گوسفند و گاو، بزغاله، بز و بره و امثالهم، ۶۴/۲۳ کیلو گرم گوشت پرندگان و عمدتاً گوشت مرغ و ۱۵/۵ کیلو گوشت حیوانات دریائی مثل ماهی به مصرف می‌رساند. این ارقام برای یک خانوار روستائی به ترتیب برابر ۹۸/۴۲ کیلو، ۲۱/۰۲ کیلو و ۹/۵۲ کیلوگرم است.

ملاحظه می‌گردد که خانوار بعنوان یک واحد مصرف کننده در ایران گوشت دام را در تمامی سالها بیش از سایر انواع گوشت به مصرف می‌رساند. به بیان دیگر یک خانوار شهری بطور متوسط بیش از ۲ برابر گوشت پرندگان و بیش از ۸/۵ برابر گوشت حیوانات دریائی در یکسال گوشت دام بمصرف می‌رساند. این روند برای خانوارهای روستائی نیز به همین ترتیب است. بنحوی که هر خانوار در این مناطق معادل ۴/۶۸ برابر گوشت پرندگان و ۱۰/۳۴ برابر گوشت حیوانات دریائی از گوشت دام استفاده می‌کند.

جدول (۱) - مصرف سالانه انواع گوشت توسط یک خانوار در سالهای ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۱ (کیلوگرم)

سال	مناطق شهری			مناطق روستائی		
	گوشت دام	گوشت پرندگان	گوشت حیوانات دریائی	دام	پرندگان	حیوانات دریائی
۱۳۵۷	۱۳۷/۶۲	۵۸/۵۶	۱۰/۲۸	۱۲۲/۸	۱۳/۶۸	۹/۹۲
۵۸	۱۳۹/۸	۶۱/۲	۱۱/۰۲	۱۲۰/۸۸	۱۲/۷۶	۹/۸۶
۵۹	۱۲۲	۶۳/۹۶	۱۱/۸۳	۱۳۸/۹۶	۱۵/۹۶	۹/۸
۶۰	۱۲۲/۲۵	۶۶/۹۶	۱۲/۷	۱۳۷/۱۲	۱۷/۲۸	۹/۷۲
۶۱	۱۲۶/۵۳	۷۰/۰۸	۱۳/۶۲	۱۳۵/۲۶	۱۸/۷۶	۹/۶۸
۶۲	۱۲۸/۸۵	۷۳/۳	۱۲/۶۲	۱۳۳/۲۲	۲۰/۳	۹/۶۲
۶۳	۱۵۰/۲۸	۷۳/۲۵	۱۲/۵۸	۸۱/۸۲	۲۱/۰۲	۹/۱۹
۶۴	۱۶۵/۶۶	۶۳/۲۸	۱۲/۴۸	۸۱/۷۲	۲۰/۴۶	۷/۹
۶۵	۱۱۰/۲۷	۷۱/۳۸	۱۱/۹۵	۶۵/۱	۲۴/۳۷	۸/۹۸
۶۶	۱۱۱/۴۱	۶۹/۹۲	۱۹/۶	۵۱/۰۲	۲۲/۰۲	۱۰/۱
۶۷	۱۳۶/۸۸	۵۵/۱۵	۱۹/۰۸	۵۵/۹۳	۱۰/۹۹	۱۱/۹۳
۶۸	۱۲۶	۵۰/۶۲	۲۱/۲۲	۶۳/۸۲	۱۷/۰۲	۱۰/۲
۶۹	۷۳/۹۲	۳۹/۶۲	۹/۰۲	۶۰/۲۷	۲۵/۶۱	۶/۸۵
۷۰	۱۶۸/۴۶	۱۰۳/۳۷	۲۲/۷۶	۱۱۹/۲۲	۳۶/۵۳	۹/۱۲
۷۱	۸۷/۷۲	۲۲/۷۲	۲۷/۷۶	۶۸/۵۲	۳۶/۲۸	۹/۸۲
متوسط یکسال	۱۳۲/۶۷	۶۴/۲۳	۱۵/۵	۹۸/۲۲	۲۱/۰۲	۹/۵۲

مأخذ، سازمان برنامه و بودجه - الگوی مصرف و درآمد خانوارهای شهری و روستائی کشور

* ارقام سالهای ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۱ برآورد گردیده‌اند.

جدول (۲) مصرف سرانه انواع گوشت در مناطق شهرس ایران (کیلو - نفر)

سال	بعد خانوار	گوشت قرمز		گوشت پرندگان		گوشت حیوانات دریائی	
		مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه	مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه	مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه
۱۳۵۷	۲/۹	۱۳۷/۶۴	۲۸/۰۹	۵۸/۵۶	۱۱/۹۵	۱۰/۲۸	۲/۱
۵۸	۲/۸۸	۱۳۹/۸	۲۸/۶۵	۶۱/۲	۱۲/۵۲	۱۱/۰۲	۲/۲۶
۵۹	۴/۷۲	۱۴۲	۳۰/۰۹	۶۳/۹۶	۱۳/۵۵	۱۱/۸۳	۲/۵۱
۶۰	۴/۸	۱۴۲/۲۵	۳۰/۰۵	۶۶/۹۶	۱۳/۹۵	۱۲/۷	۲/۶۴
۶۱	۲/۸۲	۱۴۶/۵۳	۳۰/۲۸	۷۰/۰۸	۱۴/۲۸	۱۳/۶۲	۲/۸۱
۶۲	۲/۸۱	۱۴۸/۸۵	۳۰/۹	۷۳/۳	۱۵/۲۲	۱۴/۶۲	۳/۶۴
۶۳	۲/۸	۱۵۰/۴۸	۳۱/۳۵	۷۳/۲۵	۱۵/۲۶	۱۲/۵۸	۲/۶۴
۶۴	۴/۸	۱۶۵/۶۶	۳۴/۵	۶۳/۳۸	۱۳/۱۸	۱۲/۴۸	۲/۶
۶۵	۴/۸	۱۱۰/۲۷	۲۳/۰۲	۷۱/۳۸	۱۴/۸۷	۱۱/۹۵	۲/۴۹
۶۶	۲/۹	۱۱۱/۴۱	۲۲/۷	۶۹/۹۴	۱۴/۳۷	۱۹/۶۰	۴
۶۷	۵	۱۳۶/۸۸	۲۷/۲	۵۵/۱۵	۱۱/۰۳	۱۹/۰۸	۳/۸۲
۶۸	۴/۹	۱۲۶	۲۵/۷	۵۰/۶۴	۱۰/۳۲	۲۱/۲۲	۲/۳۳
۶۹	۵/۱	۷۳/۹۲	۱۴/۵	۳۹/۶۴	۷/۷۷	۹/۰۲	۱/۷۷
۷۰	۵/۱	۱۶۸/۴۶	۳۳/۰۳	۱۰۳/۳۷	۲۰/۲۷	۲۲/۷۶	۲/۸۵
۷۱	۵/۱	۸۷/۷۲	۱۷/۲	۴۲/۷۲	۸/۳۸	۲۷/۷۶	۵/۲۲
متوسط سالیانه	۲/۸۹	۱۳۲/۶۷	۲۷/۱۹	۶۲/۲۳	۱۳/۱۵	۱۵/۵	۳/۱۶
متوسط رشد سالیانه	۰/۲۶۷	-۲/۹۶	-۳/۲۲	-۲/۱	-۲/۳۲	۶/۸۵	۶/۵۵

ماخذ: سازمان برنامه و بودجه

جدول (۳) - مصرف سرانه انواع گوشت توسط خانوار روستایی (کیلو)

سال	بهد خانوار	گوشت قرمز		گوشت پرندگان		گوشت حیوانات دریایی	
		مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه	مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه	مصرف سالیانه خانوار	مصرف سرانه
۱۳۵۷	۵/۳۱	۱۲۲/۸	۲۶/۹	۱۳/۷	۲/۵۸	۹/۹۲	۱/۸۷
۵۸	۵/۳۷	۱۲۰/۹	۲۶/۲	۱۲/۸	۲/۷۵	۹/۸۶	۱/۸۲
۵۹	۵/۳۶	۱۳۹	۲۵/۹	۱۶	۲/۹۸	۹/۸	۱/۸۳
۶۰	۵/۳	۱۳۷/۱	۲۵/۹	۱۷/۳	۳/۲۶	۹/۷۲	۱/۸۲
۶۱	۵/۲۸	۱۳۵/۳	۲۵/۶۲	۱۸/۸	۳/۵۵	۹/۶۸	۱/۸۳
۶۲	۵/۲۱	۱۳۳/۴	۲۵/۱۳	۲۰/۳	۳/۸۳	۹/۶۲	۱/۸۱
۶۳	۵/۲	۸۱/۸	۱۵/۱۶	۲۱	۳/۸۹	۹/۲	۱/۷
۶۴	۵/۲	۸۱/۷	۱۵/۷۲	۲۰/۵	۳/۹۲	۷/۹	۱/۵۲
۶۵	۵/۲	۶۵/۱	۱۲/۰۶	۲۲/۲	۳/۵۱	۹	۱/۶۶
۶۶	۵/۵	۵۶	۹/۲۸	۲۲	۴	۱۰/۱	۱/۸۴
۶۷	۵/۶	۵۵/۹	۹/۹۸	۱۱	۱/۹۷	۱۱/۹	۲/۱۳
۶۸	۵/۷	۶۳/۸	۱۱/۲	۱۷	۲/۹۹	۱۰/۲	۱/۷۹
۶۹	۵/۸	۶۰/۵	۱۰/۲۳	۲۵/۶	۲/۴۲	۶/۸۵	۱/۱۸
۷۰	۵/۸	۱۱۹/۲	۲۰/۵۹	۳۶/۵	۶/۳	۹/۱۲	۱/۵۷
۷۱	۵/۸	۶۸/۵	۱۱/۸۱	۳۶/۵	۶/۳	۹/۸۴	۱/۷
متوسط سالیانه	۵/۲۸	۹۸/۲۲	۱۸/۱۳	۳۱/۰۲	۲/۸۲	۹/۵۲	۱/۷۲
متوسط رشد سالیانه	۰/۵۹	-۲/۷۵	-۵/۳۲	۶/۷۵	۶/۱۳	-۰/۰۷	-۰/۶۳

همان مأخذ

سهم بودجه اختصاص یافته به انواع گوشت توسط هر خانوار :

در مدل بکار رفته در این تحقیق سهم بودجه هر کالا بعنوان متغیر وابسته در سیستم تقاضا وارد می‌شود. برای محاسبه این نسبت ارزش هر یک از انواع گوشت به ارزش مربوط به کل هزینه‌های اختصاص یافته برای خرید گوشت توسط هر خانوار و به تفکیک مناطق شهری و روستائی تقسیم گردیده است. جدول (۴) خلاصه‌ای از آمارهای مربوطه را در مناطق شهری کشور نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که هر خانوار شهری بطور متوسط ۷۷ درصد از کل بودجه مربوط به خرید انواع گوشت را به گوشت دام یا قرمز اختصاص داده است. پس از آن گوشت پرندگان قرار دارد که ۱۷ درصد از بودجه اختصاص یافته به خرید انواع گوشت را شامل می‌شود و نهایتاً گوشت حیوانات دریائی ۰/۶ درصد از کل بودجه گوشت این خانوار را به خود اختصاص داده است.

البته در برخی از سالها این نسبت‌ها کمی متفاوت بوده است. بنحوی که حداکثر سهم بودجه گوشت دام به ۸۱ درصد و حداقل آن به حدود ۶۷ درصد نیز رسیده است. به همین ترتیب حداکثر سهم بودجه اختصاص یافته به خرید گوشت پرندگان تا ۲۵ درصد و حداقل آن نیز تا ۱۴ درصد تغییر کرده است. نهایتاً حداکثر سهم بودجه‌ای گوشت حیوانات دریائی که کمی بیش از ۸ درصد بوده و حداقل آن تا ۴ درصد نیز بوده است.

البته در برخی از سالها این نسبت‌ها کمی متفاوت بوده است. بنحوی که حداکثر سهم بودجه گوشت دام به ۸۱ درصد و حداقل آن به حدود ۶۷ درصد نیز رسیده است. به همین ترتیب حداکثر سهم بودجه اختصاص یافته به خرید گوشت پرندگان تا ۲۵ درصد و حداقل آن نیز تا ۱۴ درصد تغییر کرده است. نهایتاً حداکثر سهم بودجه‌ای گوشت حیوانات دریائی که کمی بیش از ۸ درصد بوده و حداقل آن تا ۴ درصد نیز بوده است.

جدول (۴) نسبت بودجه هر یک از انواع گوشت متوسط یک خانوار شهری

انواع گوشت	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
دام	۰/۷۷	۰/۰۴۳۲	۰/۸۱۴	۰/۶۶۹
پرندگان	۰/۱۷	۰/۰۳۳۵	۰/۲۵۱	۰/۱۴
حیوانات دریائی	۰/۰۶	۰/۰۱۵۴	۰/۰۸۶	۰/۰۴۰

ماخذ: داده‌های بررسی

در جدول (۵) خلاصه‌ای از نسبت یا سهم بودجه اختصاص یافته به هر یک از انواع گوشت توسط یک خانوار روستائی کشور نشان داده شده است. نکته جالب توجه اینکه این نسبت‌ها تقریباً با نسبت‌های مشابه در خانوارهای شهری یکسان است. به عبارت دیگر نسبت بودجه گوشت دام برای یک خانوار روستائی بطور میانگین برابر ۷۶ درصد است که فقط یک درصد کمتر از رقم مربوطه برای خانوار شهری است.

جدول (۵) - نسبت بودجه اختصاص یافته به هر یک از انواع گوشت توسط یک خانوار روستائی

انواع گوشت	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
دام	۰/۷۶	۰/۴۳۹	۰/۸۲۳	۰/۶۵۳
پرندگان	۰/۱۸	۰/۴۸۵	۰/۲۹۲	۰/۰۹۹
حیوانات دریائی	۰/۰۶	۰/۱۴۰	۰/۰۷۸	۰/۳۳

ماخذ: داده‌های بررسی

همچنین نسبت یا سهم بودجه گوشت پرندگان برابر ۱۸ درصد است که فقط یک درصد بیشتر از رقم مربوطه برای خانوارهای شهری است. نهایتاً سهم بودجه اختصاص یافته به گوشت حیوانات دریائی برابر است با ۶ درصد که دقیقاً با رقم مشابه برای خانوارهای شهری برابر است. قابل ذکر است که حداکثر سهم بودجه گوشت دام توسط خانوار روستائی برابر ۸۲/۳ درصد و حداقل آن برابر

۶۵/۳ درصد از کل مخارج انجام شده بر روی انواع گوشت است .

در ادامه بحث پیرامون یافته‌های تحقیق ، ضرایب سیستم تقاضای انواع گوشت یعنی ، گوشت دام، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی ، همچنین ضرایب حساسیت تقاضای آنها اعم از کشش قیمتی ، کشش متقاطع و کشش درآمدی تقاضا مورد تجزیه و تحلیل واقع گردیده است . این امور نیز طی دو برنامه جداگانه در مناطق شهری و روستائی کشور انجام پذیرفته است که ذیلاً بطور جداگانه ذکر شده است .

ضرایب سیستم تقاضا در مناطق شهری :

همانگونه که در فصل روش تحقیق بدان اشاره شد ، معادلات تقاضای انواع گوشت فوق الذکر در قالب سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل برآورد گردیده است در معادله تقاضای گوشت حیوانات دریایی پدیده خود همبستگی^(۱) بین جملات خطا بوجود آمد که با استفاده از روش موجود برای رفع این پدیده ، معادله مربوط به این نوع گوشت نیز تصحیح گردید. نتایج نهائی مربوط به ضرایب سیستم تقاضا در جدول (۶) خلاصه گردیده است . در این جدول علاوه بر ضرایب و انحراف معیار^(۲) مربوط به آنها ، ضریب تعیین^(۳) و همچنین ضریب دوربین - واتسن^(۴) نیز ذکر گردیده است. یادآوری میشود ضریب β_1 تغییر در نسبت بودجه اختصاص یافته به کالای α به ازای یک درصد تغییر در قیمت کالای α را اندازه گیری می‌کند به شرطی که درآمد واقعی ثابت باشد. همچنین ضریب β_2 تغییر در نسبت بودجه مربوط به کالای α به ازای یک درصد تغییر در درآمد یا مخارج واقعی ، وقتی که قیمت‌های ثابت باشد ، را نشان میدهد . با توجه به این مطلب ذیلاً هر یک از ضرایب سیستم تقاضای گوشت در نقاط شهری کشور بررسی شده است . قبلاً ذکر این مطلب ضروری است که در

1 - Autocorrelation

2 - Standard Deviation = S. D.

3

Determination Coefficient = R^2

4 - Durbin - Watson = D.W.

این تحقیق هم در نقاط شهری و هم در نقاط روستائی کشور خاصیت جمع پذیری^(۱) و نیز خاصیت تقارن^(۲) رعایت شده است. به عبارت دیگر مجموع نسبت‌های بودجه منظور شده برای کالاهای مختلف یعنی انواع گوشت برابر یک بوده و نیز رابطه زیر در سیستم تقاضا اعمال گردیده است:

$$\gamma_{ij} = \gamma_{ji}$$

با در نظر گرفتن این مطلب همانگونه که ارقام مندرج در جدول (۶) نشان میدهد. در سیستم تقاضای سه نوع گوشت منظور شده مجموعاً هفت ضریب شامل عرض از مبدا معادلات از نظر آماری معنی دار بوده است.

در تابع تقاضای گوشت دام (گوشت قرمز) علاوه بر ضریب عرض از مبدا ضرایب γ_{12} و γ_{11} نیز معنی دار بوده‌اند. اما γ_{13} و β_1 از نظر آماری قابل توجیه نبوده‌اند γ_{11} برابر $0/106$ بوده است بنابراین در صورتی که درآمد واقعی ثابت باشد. یک درصد تغییر در قیمت گوشت دام باعث میشود نسبت بودجه اختصاص یافته به این نوع گوشت به میزان $0/106$ تغییر کند.

γ_{12} برابر $0/14$ شده است، و این بدان معنی است که اگر قیمت گوشت پرندگان به میزان یک درصد افزایش یابد و ضمناً سطح درآمد یا مخارج واقعی ثابت باشد، نسبت یا سهم بودجه اختصاص یافته به گوشت دام توسط خانوارهای شهری بمیزان $0/14$ کاهش می‌یابد. از آنجا که سایر ضرایب و از جمله ضریب β_1 یعنی ضریب مخارج واقعی معنی دار نبوده است لذا از بحث روی آنها خودداری شده است. اما قابل ذکر است که در هیچ یک از توابع ضریب مخارج واقعی توجیه پذیر نبوده است و به بیان دیگر نمی‌توان فرض صفر بودن مقدار این ضریب را در جامعه رد کرد. بنابراین می‌توان مخارج واقعی تأثیری بر تقاضای انواع گوشت ندارد.

جدول (6) - ضرایب سیستم تقاضای انواع گوشت در مناطق شهری کشور

انواع گوشت	α_1	γ_{11}	γ_{12}	γ_{13}	β_1	R^2	D.W
دام	۰/۷۱۵*	۰/۱۰۶*	-۰/۰۱۴*	۰/۰۲۳	۰/۰۰۶	۰/۶۰۵	۱/۷۲
	(۰/۲۱۵)	(۰/۰۵۴)	(۰/۰۲۳)	(۰/۰۱۵۳)	(۰/۰۳۶)		
پرندگان	۰/۳۸۶*	-۰/۰۱۴	۰/۱۳۸	-۰/۰۰۰۲	-۰/۰۱۷	۰/۵۲۴	۱/۷۹
	(۰/۱۸)	(۰/۰۲۳)	(۰/۰۳۷)	(۰/۰۱۱۶)	(۰/۰۳۱)		
حیوانات دریائی	-۰/۱۱۲*	۰/۰۲۳	-۰/۰۰۰۲	-۰/۰۰۰۸*	۰/۰۱۲۴	۰/۶۴۳	۱/۸
	(۰/۰۵۴)	(۰/۰۱۵۳)	(۰/۰۱۱۶)	(۰/۰۰۰۹)	(۰/۰۰۸۴)		

ماخذ: داده‌های بررسی

(*): ضرایب ستاره دار از نظر آماری معنی دار بوده‌اند.
 اعداد داخل پرانتز انحراف معیار ضرایب را نشان میدهد.

در تابع تقاضای گوشت پرندگان نیز علاوه بر عرض از مبدا که از نظر اقتصادی معنی خاصی ندارد، ضرایب γ_{21} و γ_{22} معنی دار بوده‌اند.

γ_{21} برابر ۰/۱۴- است که برابر γ_{12} بوده و نشان میدهد اگر درآمد واقعی ثابت باشد. در اثر تغییر قیمت گوشت دام بمیزان یک درصد، نسبت بودجه اختصاص یافته به گوشت پرندگان بمیزان ۰/۱۴ کاهش می‌یابد.

γ_{22} برابر ۰/۱۳۸ است. این بدان معنی است که با ثابت ماندن میزان مخارج واقعی وقتی قیمت گوشت پرندگان بمیزان یک درصد تغییر می‌کند، سهم بودجه این نوع گوشت در مناطق شهری کشور به میزان ۰/۱۳۸ تغییر می‌کند.

در تابع تقاضای حیوانات دریایی علاوه بر عرض از مبدا فقط ضریب γ_{33} از نظر آماری قابل توجه بوده است. این ضریب برابر ۰/۰۰۸- بوده و نشان میدهد که اگر میزان مخارج واقعی ثابت باشد، با تغییر یک درصد قیمت گوشت حیوانات دریایی، نسبت بودجه این نوع گوشت به میزان ۰/۰۰۸ کاهش خواهد یافت.

علاوه بر توضیحات فوق ملاحظه میگردد. که در تابع تقاضای گوشت دام متغیرهای مستقل یعنی لگاریتم قیمت‌های ضمنی و لگاریتم مخارج واقعی حدود ۶۱ درصد تغییرات نسبت بودجه این نوع گوشت توسط خانوار شهری را توضیح داده است. این رقم برای گوشت پرندگان برابر ۵۲/۴ درصد و برای گوشت حیوانات دریایی نیز برابر ۶۴/۳ درصد است.

در جدول (۷) ضرایب سیستم تقاضای انواع گوشت در مناطق روستایی کشور آمده است. در این سیستم مجموعاً یازده ضریب از مجموع پانزده ضریب معنی دار شده است که همانند ضرایب جدول قبل تفسیر میشوند.

جدول (۷) - ضرایب سیستم تقاضای انواع گوشت در مناطق روستایی کشور

انواع گوشت	α_i	γ_{11}	γ_{12}	γ_{13}	β_1	R^2	D.W
دام	۱/۷۶۸*	-۰/۰۲۶	۰/۰۰۹	-۰/۰۱۷۴*	-۰/۱۶۴*	۰/۳۹۷	۱/۵۲
	(۰/۲۱۱)	(۰/۰۲۵۸)	(۰/۰۲۴۲)	(۰/۰۰۷۱)	(۰/۰۴۲۳)		
پرندگان	-۰/۷۸۹*	۰/۰۰۹	۰/۰۱۰۲	۰/۰۰۸*	۰/۱۶۵*	۰/۳۷۹	۱/۵۸
	(۰/۱۹۶)	(۰/۰۲۴۲)	(۰/۰۲۸)	(۰/۰۰۴)	(۰/۰۴۲۵)		
حیوانات دریایی	۰/۱۶۴*	-۰/۰۱۷۴	۰/۰۰۸*	۰/۰۲۱*	-۰/۰۳۸*	۰/۸۸۵	۲/۲۴
	(۰/۰۳۸۲)	(۰/۰۰۷۱)	(۰/۰۰۴)	(۰/۰۰۶)	(۰/۰۰۸)		

ماخذ: داده‌های بررسی

(* ضرایب ستاره دار از نظر آماری معنی دار بوده‌اند

اعداد داخل پرانتز انحراف معیار ضرایب مربوطه را نشان می‌دهد.

اکنون ضرایب حساسیت‌های مختلف تقاضای گوشت بطور مجزا در مناطق شهری و روستایی کشور مورد بحث واقع شده است.

در جدول (۸) ضرایب کشش مستقیم یا کشش قیمتی تقاضای انواع گوشت و همچنین ضرایب کشش غیر مستقیم یا تقاطعی تقاضای آنها در مناطق شهری ذکر شده است. کلیه ضرایب از نظر

آماری معنی دار بوده‌اند. اینک بشرح هریک از آنها پرداخته میشود.

EL1 یا کشش مستقیم تقاضای گوشت دام در مناطق شهری کشور برابر $0/867$ است که قدر مطلق آن از یک کوچکتر است. این ضرایب بدان معناست که اگر سایر شرایط ثابت در نظر گرفته شود، با افزایش قیمت گوشت دام بمیزان مثلاً 100 درصد، مقدار تقاضای آن در این مناطق بمیزان $86/7$ درصد کاهش می‌یابد. بنابراین اصطلاحاً گوشت دام در مناطق شهری کشش ناپذیر^(۱) است.

E12 برابر $0/184$ - است منفی بودن ضریب کشش غیر مستقیم گوشت دام با گوشت پرندگان حاکی از مکمل بودن^(۲) این دو نوع گوشت است. این ضریب بدان معنی است که اگر در شرایط ثابت قیمت گوشت پرندگان مثلاً 100 درصد افزایش یابد، مقدار تقاضای گوشت دام در مناطق شهری کشور بمیزان $18/4$ درصد کاهش می‌یابد.

E13 برابر $0/0296$ است. بعبارت دیگر ضریب کشش تقاضای غیر مستقیم گوشت دام با گوشت حیوانات دریایی مثبت است و لذا این دو گروه گوشت رقیب یا اصطلاحاً جانشین یکدیگرند. بدین معنی که اگر در شرایط ثابت قیمت گوشت حیوانات دریایی مثلاً 100 درصد تغییر نماید، مقدار تقاضا برای گوشت دام بمیزان $2/96$ درصد در همان جهت تغییر می‌کند. البته ملاحظه می‌گردد که میزان عکس العمل در این مورد بسیار کم است.

ضریب E21 برابر $2/603$ - است. پس اگر سایر شرایط ثابت باشد، وقتی قیمت گوشت دام مثلاً 100 درصد افزایش یابد مقدار تقاضای گوشت پرندگان بمیزان $260/3$ درصد کاهش می‌یابد. ملاحظه می‌گردد که گوشت دام کاملاً مکمل گوشت پرندگان در مناطق شهری است.

ضریب E22 یا کشش مستقیم تقاضای گوشت پرندگان در مناطق شهری کشور برابر $0/567$ - است بنابراین این با در نظر گرفتن شرایط ثابت اگر قیمت این نوع گوشت صددرصد تغییر نماید، مقدار تقاضای آن در این مناطق $56/7$ درصد در جهت عکس تغییر می‌کند، بنابراین تقاضای این نوع گوشت نیز در نقاط شهری کشور کشش ناپذیر است.

جدول (۸) - ککش مستقیم و غیر مستقیم تقاضای انواع گوشت در مناطق شهری کشور

انواع گوشت	دام	پرندگان	حیوانات دریایی
دام	*۰/۸۶۷-	*۰/۱۸۴-	*۰/۰۲۹۶
	(۰/۰۰۸۴)	(۰/۰۱۱۴)	(۰/۰۰۱۷)
پرندگان	*۲/۶۰۳	*۰/۵۶۷-	*۰/۱۳۳
	(۰/۵۰۰۸)	(۰/۱۳۴)	(۰/۰۳۴۶)
حیوانات دریایی	*۱/۹۸۵	*۰/۳۴۰۴	*۱/۰۳۲۷-
	(۰/۵۴۴۵)	(۰/۰۷۱)	(۰/۰۳۵۴)

(*) - کلیه ضرایب معنی دار بوده اند .

- اعداد داخل پرانتز انحراف معیار ضرایب مربوطه است .

ماخذ : داده‌های بررسی

همچنین ضریب ککش غیر مستقیم تقاضای گوشت پرندگان با گوشت حیوانات دریایی برابر ۰/۱۳۳ است . یعنی اگر شرایط دیگر ثابت باشد با تغییر قیمت گوشت حیوانات دریایی به میزان مثلاً ۱۰۰ درصد ، مقدار تقاضای گوشت پرندگان در مناطق شهری بمیزان ۱۳/۳ درصد افزایش می‌یابد . پس این دو گروه گوشت نیز جانشین یکدیگر بحساب می‌آیند .

ضریب حساسیت تقاطعی تقاضای گوشت حیوانات دریایی با گوشت دام در نقاط شهری کشور ، یعنی E31 برابر ۱/۹۸۵ است . از اینرو وقتی سایر شرایط ثابت باشد با افزایش قیمت گوشت دام بمیزان مثلاً ۱۰۰ درصد ، مقدار تقاضای گوشت حیوانات دریایی بمیزان ۱۹۸/۵ درصد افزایش می‌یابد . بنابراین می‌توان گفت این دو نوع گوشت جانشین یکدیگر محسوب میشوند .

E32 یا ضریب ککش غیر مستقیم تقاضای گوشت حیوانات دریایی با گوشت پرندگان برابر ۰/۳۴۰۴ است . یعنی اگر در شرایط ثابت قیمت گوشت پرندگان با درصدی معادل مثلاً ۱۰۰ درصد تغییر کند ، مقدار تقاضای گوشت حیوانات دریایی در مناطق شهری کشور بمیزان ۳۴/۰۴ درصد تغییر می‌کند که دال بر جانشین بودن این دو نوع گوشت در نقاط شهری است .

نهایتاً ضریب E33 یا ککش قیمتی تقاضای گوشت حیوانات دریایی در این مناطق برابر

۱/۰۳۲۷ - است که حاکی از کشش پذیر بودن^(۱) تقاضای گوشت حیوانات دریایی در نقاط شهری است. یعنی اگر سایر شرایط ثابت باشد با افزایش قیمت آن بمیزان مثلاً ۱۰۰ درصد مقدار تقاضای آن معادل ۱۰۳/۲۷ درصد کاهش می یابد.

در جدول (۹) - ضرایب کشش مستقیم و غیر مستقیم تقاضای انواع گوشت در نقاط روستایی کشور نشان داده شده است. تنها یک ضریب از نظر آماری معنی دار نبوده و مابقی ضرایب از نظر آماری قابل توجه بوده اند.

ضریب کشش مستقیم تقاضای گوشت دام در مناطق روستایی برابر ۰/۸۷۰۲ - است که نشان دهنده کشش ناپذیر بودن این گروه کالا است. پس اگر سایر شرایط ثابت باشد با افزایش قیمت این نوع گوشت به میزان مثلاً ۱۰۰ درصد مقدار تقاضای آن بمیزان ۸۷/۰۲ درصد کاهش می یابد. E12 برابر ۰/۵۱۷ است. یعنی اگر در شرایط ثابت قیمت گوشت پرندگان بمیزان مثلاً ۱۰۰ درصد تغییر می کند، مقدار تقاضای گوشت دام بمیزان ۵/۱۷ درصد تغییر می کند. پس دو نوع گوشت فوق در نقاط روستایی کشور جانشین یکدیگر محسوب میشوند.

جدول (۹) - ضرایب کشش مستقیم و متقاطع تقاضای انواع گوشت در مناطق روستایی کشور

انواع گوشت	دام	پرندگان	حیوانات دریایی
دام	-۰/۸۷۰۲	۰/۰۵۱۷	۰/۰۱۰۷
	۰	(۰/۰۱۴)	(۰/۰۰۳۲)
پرندگان	-۰/۶۹۵	-۱/۱۰۶	-۰/۰۰۷۵
	(۰/۲۳۲)	(۰/۰۱۶۵)	(۰/۰۱۶۵)
حیوانات دریایی	۰/۲۳۵	۰/۲۹۸	-۰/۰۵۴۸
	(۰/۰۶۵۱)	(۰/۱۰۳)	(۰/۱۱۳۲)

(*) - ضریب ستاره دار معنی دار بوده اند.

اعداد داخل پرانتز انحراف معیار ضرایب مربوطه را نشان می‌دهد.

مأخذ: داده‌های بررسی

همچنین ضریب کشش تقاطعی گوشت دام و گوشت حیوانات دریایی برابر $0/107$ - است این ضریب حاکی از مکمل بودن این دو نوع گوشت است. بدنی معنی که وقتی شرایط دیگر ثابت باشد، تغییر قیمت گوشت حیوانات دریایی به میزان 100 درصد مقدار تقاضای گوشت دام را بمیزان $1/07$ درصد در جهت عکس تغییر می‌دهد.

E21 و E23 در تابع تقاضای گوشت پرندگان از نظر آماری معنی دار نبوده است. در این تابع فقط E22 توجیه پذیر بوده که برابر $1/106$ - یعنی اگر در شرایط ثابت قیمت گوشت پرندگان 100 درصد افزایش یابد، مقدار تقاضای آن در نقاط روستایی بمیزان $110/6$ درصد کاهش می‌یابد. E31 برابر $0/235$ است. یعنی گوشت حیوانات دریایی و گوشت دام جانشین یکدیگرند به عبارت دیگر در صورتی که سایر شرایط ثابت باشد افزایش قیمت گوشت دام بمیزان 100 درصد باعث افزایش مقدار تقاضای گوشت حیوانات دریایی به میزان $23/5$ درصد خواهد شد.

E32 برابر $0/298$ است. پس گوشت پرندگان جانشین گوشت حیوانات دریایی است. یعنی در شرایط ثابت اگر قیمت گوشت پرندگان بمیزان مثلاً 100 درصد افزایش (یا کاهش) یابد. مقدار تقاضای گوشت حیوانات دریایی به میزان $29/8$ درصد افزایش (یا کاهش) می‌یابد. اما ضریب E33 یا کشش و مستقیم تقاضای گوشت حیوانات دریایی در مناطق روستایی کشور معنی دار بوده و برابر $0/548$ - است. پس در شرایط ثابت اگر قیمت این نوع گوشت مثلاً 100 درصد افزایش (یا کاهش) یابد. مقدار تقاضای آن $54/8$ درصد کاهش (یا افزایش) می‌یابد.

در جدول (10) ضرایب حساسیت درآمدی انواع گوشت در مناطق شهری و روستایی کشور نشان داده شده است.

حساسیت درآمدی گوشت دام در مناطق شهری برابر $1/008$ است. بنابراین در شرایط ثابت اگر مخارج یا درآمد مصرف‌کنندگان بمیزان 100 درصد افزایش یابد، مقدار تقاضای این گوشت بمیزان $100/8$ درصد افزایش می‌یابد. این بدان معنی است که گوشت دام در نقاط شهری یک کالای نرمال

متماثل به لوکس تلقی میشود. این ضریب در نقاط روستایی برابر $0/784$ است که بیانگر یک کالای ضروری است بدین معنی که افزایش 100 درصد درآمد مصرف کنندگان در نقاط روستایی در شرایط ثابت، باعث افزایش مقدار تقاضای گوشت دام به میزان $78/4$ درصد خواهد شد.

ضریب کشش درآمدی گوشت پرندگان در نقاط شهری برابر $3/29$ است. بنابراین این نوع گوشت بعنوان یک کالای لوکس تلقی می شود یعنی در شرایط ثابت اگر درآمد خانوارهای شهری 100 درصد افزایش (یا کاهش) یابد. مقدار تقاضای این نوع گوشت به میزان 329 درصد افزایش خواهد یافت. این ضریب در نقاط روستایی کشور نیز بزرگتر از یک و برابر $1/968$ می باشد.

جدول (۱۰) - ضرایب کشش درآمدی تقاضا در مناطق شهری و روستایی کشور

انواع گوشت	مناطق شهری	مناطق روستایی
دام	$1/008$	$0/784$
	$(0/00047)$	$(0/0132)$
پرندگان	$3/29$	$1/968$
	$(0/3748)$	$(0/272)$
حیوانات دریایی	$-1/025$	$0/252$
	$(0/4949)$	$(0/2049)$

(*) - ضرایب ستاره دار از نظر آماری معنی دار بوده اند.

اعداد داخل پرانتز انحراف معیار ضرایب را نشان میدهد.

مأخذ: داده های بررسی

پس در صورتیکه سایر شرایط را ثابت فرض کنیم، افزایش درآمد مصرف کنندگان در این نقاط بمیزان مثلاً 100 درصد باعث افزایش مقدار تقاضای این گوشت بمیزان $196/8$ درصد خواهد شد. بنابراین در نقاط روستایی کشور نیز گوشت پرندگان یک کالای لوکس تلقی می شود. نهایتاً ضریب کشش درآمدی گوشت حیوانات دریایی که برابر $1/025$ - است.

حاکمی از پست بودن آن برای مصرف کنندگان شهری است. یعنی در شرایط ثابت اگر درآمد آنها افزایش یابد مقدار مصرف آن گوشت کم میشود. در اینجا با افزایش درآمد خانوارهای شهری بمیزان مثلاً ۱۰۰ درصد، مقدار تقاضای گوشت حیوانات دریایی بمیزان ۱۰۲/۵ درصد کاهش می یابد. اما این ضریب در نقاط روستایی رقمی مثبت و برابر ۲۵۲٪ است. بنابراین در نقاط روستایی کشور این گوشت ضروری است. یعنی در شرایط ثابت وقتی درآمد خانوارهای روستائی بمیزان مثلاً ۱۰۰ درصد تغییر کند. مقدار تقاضای این گوشت بمیزان ۲۵/۲ درصد و در همان جهت تغییر می نماید.

نتیجه گیری

در پایان نتیجه گیری میشود که مصرف سرانه گوشت قرمز هم در مناطق شهری و هم در مناطق روستایی کشور بطور میانگین سالانه کاهش داشته است. در عوض مصرف سرانه گوشت حیوانات دریایی در شهرها نرخ رشد مثبت و در روستاها نرخ رشد منفی داشته است و همچنین مصرف سرانه گوشت پرندگان در شهرها نرخ رشد منفی و در روستاها نرخ رشد مثبت داشته است. در واقع همانگونه که آخرین نتایج نشان داده در شهرها گوشت دام و گوشت پرندگان مکمل یکدیگر بوده اند. پس با کاهش مصرف یکی، مصرف دیگر نیز کاهش یافته است. در روستاها نیز گوشت دام و گوشت حیوانات دریایی مکمل بوده اند و لذا در این نقاط مصرف سرانه هر دو کاهش یافته است.

در نتیجه میتوان گفت: علت کاهش مصرف سرانه گوشت پرندگان در شهرها و گوشت حیوانات دریایی در روستاها ناشی از کاهش مصرف سرانه گوشت دام بوده است. این در حالی است که بطور کلی اعتقاد بر این است که مصرف گوشت در ایران به نسبت بسیاری از کشورهای دیگر جهان در حد پائینی قرار دارد. پس اگر بخواهیم مصرف گوشت در ایران افزایش یابد علی الاصول بایستی بیشتر روی گوشت قرمز برنامه ریزی شود. برای افزایش مصرف گوشت دام چه راههایی وجود دارد؟ بر طبق نتایج این تحقیق گوشت دام هم در مناطق شهری و هم در مناطق روستایی کشور دارای تقاضای غیر حساس است. پس اگر قیمت آن با درصد معینی کاهش یابد مقدار مصرف آن با درصد کمتری افزایش می یابد. بنابراین یکی از ابزارهای موجود کاهش قیمت این نوع گوشت است. منتهی بر حسب ضریب کشش قیمتی تقاضای این نوع گوشت (۰/۸۷ - در روستاها و ۰/۸۶۷ - در شهرها)

و در حالیکه سایر شرایط ثابت باشد، می‌توان تصمیم صحیح در این رابطه اتخاذ کرد. پس مثلاً اگر تحت چنین شرایطی قیمت گوشت قرمز ۱۰ درصد کاهش یابد در شهرها و روستاها ۸/۷ درصد بر مقدار تقاضا افزوده می‌شود. (توجه داریم که ضریب فوق در هر دو منقطه تقریباً یکی است). یکی دیگر از ابزارهای موجود نوسل به تغییر درآمد یا مخارج واقعی خانوار است. در این صورت بدلیل آنکه گوشت دام در مناطق شهری و روستائی کشور یک کالای نرمال بوده است، لذا افزایش مخارج واقعی در شرایط ثابت، موجب افزایش مقدار تقاضای آن می‌شود. اما در عین حال باید توجه داشت که چون بخشی از این نوع گوشت از محل واردات تامین میگردد، وقتی درآمدها اضافه شود و در نتیجه مقدار تقاضا برای آن بالا رود، این احتمال نیز وجود دارد که واردات گوشت دام به کشور افزایش یابد و چون تقاضای این نوع گوشت کشش ناپذیر است در نهایت این اقدام ممکن است به نفع کشورهای صادر کننده نیز باشد. ضمناً همراه با چنین اقدامی بر اساس نتایج حاصله در نقاط شهری تغییری در نسبت بودجه اختصاص یافته به هر یک از انواع گوشت رخ نخواهد داد ولیکن در نقاط روستایی کشور همراه با این امر سهم بودجه گوشت دام و گوشت حیوانات دریایی کاهش و در عوض نسبت بودجه گوشت پرندگان افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر در این مناطق احتمال جانشین کردن گوشت پرندگان بجای گوشت دام نیز وجود خواهد داشت. در پایان پیشنهاد میگردد. با استفاده از داده‌های سالهای بیشتر که در برگیرنده ارقام چند سال اخیر نیز باشد، مجدداً مدل تحقیق بکار رود. به ویژه اگر داده‌های زیر اقلام گوشت نیز قابل دسترسی باشد، بالطبع نتایج دقیق‌تری حاصل خواهد شد.

فهرست منابع :

- 1 - Alderman , H.,and Sahn , D.E., "Substitution Between Goods and Leisure in a Developing Country " , Amer .J. Agr .Econ . November 1993
- 2 - Alston , J.M. and .et.al ., "Whither Armington trade Models ?" Amer . J. M. Agr Econ ., May 1990.
- 3 - Blanciforti ,L.A.,and et.al ., U.S. consumer behavior over the postwar period :An Almost Ideal Demand system " , Giannini foundation Monograph , No 40 , 1986 .
- 4 - Deaton , Angus and Muellbauer John , " Almost Ideal Demand Sustem " , The American Econ , Review ., Vol . 70 , No .3,June 1980 .
- 5 - Dunn , James and Heien Dale , " The demand for farm output " , Western J. Agr .Econ ., 10 (1) ,July 1985
- 6 - Eales , J.S., and unnevehr , L.J. , Demand for beef and chicken products : Separability and Strural change " , Amer . J. Agr . Econ ., August 1988.
- 7 - Gould , B.E., and et . al ., "The demand for fluid Milk products in the U.S. : A Demand system Approach " , Western J. Agr . Econ . , 15(1) , 1990 .
- 8 - Green , R. and alston , J.M. ,"Elasticities in Aids Models " , Amer . J. Agr . Econ .,May 1990 .
- 9 - Ilayes , D.J.,and et . al ., " Testing Restrictions on a Model of Japanese Meat Demand " , Amer .j. Agr . Econ , August 1990 .
- 10 - Honma , M., " Growth in horticultural trade : Japan 's Market for developing countries " , J. Agr . Econ , no , 9 1993 .
- 11 - Huang , J . and David , C., Demand for cereal grains in Asia : The effect of unbaization " . J. Agr . Econ ., No .8, 1993 .
- 12 - Mdafri , A., and brorsen , B.w., " Demand for red Meat , poultry , and fish in Morocco : An Almost Ideal Demand system " , J. Agr . Econ ., No . 9, 1993 .
- 13 - Philips , L., " Applied consumption Analysis " , Advanced Textbooks in Economics , Vol . 5 ., 1974 .
- 14 - Wihlgenant , M. K. , " Demand For farm output in a complete system of Demand functions " , Amer . j . Agr . Econ . , May 1989 .
- 15 - Yen , S.T. , and Roe , T. L. , " Estimation of a two-Level Demand system with limited Dependent Variables " , Amer . J. Agr . Econ ., february 1989 .

- ۱۶ - سازمان برنامه بودجه ، « آمار توزیع گوشت سرد و منجمد وارداتی کشور در سال ۱۳۶۹ و ۱۳۷۱ ، مرکز آمار ایران ۱۳۷۱ و ۱۳۷۳ »
- ۱۷ - _____ ، « الگوی مصرف و درآمد خانوارهای شهری و روستائی کشور ۱۳۷۰ - ۱۳۵۰ » مرکز آمار ایران ، مرداد ماه ۱۳۷۲ .
- ۱۸ - _____ ، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانواری شهری سالهای ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۱ « مرکز آمار ایران ۱۳۶۳ تا ۱۳۷۳ »
- ۱۹ - _____ ، « نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه درآمد خانوارهای روستائی سالهای ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۱ » مرکز آمار ایران ۱۳۶۳ تا ۱۳۷۳ .
- ۲۰ - _____ ، « آمار کشتار دام کشتارگاههای کشور سال ۱۳۷۱ » مرکز آمار ایران مرداد ماه ۱۳۷۳ .
- ۲۱ - _____ ، « سالنامه آماری کشور ۱۳۷۲ » مرکز آمار ایران ۱۳۷۳ .
- ۲۲ - وزارت بازرگانی ، « بازار جهانی گوشت قرمز » موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی ، انتشارات بازار جهانی کالا ، شماره ۱۸ ، بهمن ۱۳۷۰
- ۲۳ - _____ ، « گوشت - مجموعه اطلاعات و ارقام گردآوری شده از مرحله تولید تا مصرف گوشت قرمز در دهه ۱۳۵۰ » موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی ، از سری انتشارات کالائی ، شماره ۲ اسفند ماه ۱۳۶۰ .